

.....
kod ucznia

.....
po rozkodowaniu imię i nazwisko ucznia

Kuratorium Oświaty w Gdańsku
Konkurs języka polskiego dla uczniów gimnazjum – etap rejonowy 2017

Przeczytaj uważnie polecenia w zadaniach, pisz odpowiedzi w wyznaczonych miejscach.
Na wykonanie zadań masz **90 minut. Powodzenia!**

Tekst I

Dzeus kochał Atenę najbardziej ze wszystkich swoich dzieci, sadzał wysoko na radzie bogów, cenił zawsze jej zdanie i na znak szczególnej łaski pozwalał używać swej strasznej broni – piorunu.

Była to surowa i niedostępna dziewczyna, postawy olbrzymiej, wielkiej siły i niezłomnego hartu. Nigdy nie myślała ani o miłości, ani o małżeństwie. Nie miała po prostu na to czasu. Zajmowało ją wszystko. Wynałazła mnóstwo pożytecznych rzeczy, a uczeni i filozofowie widzieli w niej swoją patronkę. Potępiali jedynie jej zamiłowanie do wojny. Lecz Atena zbroję nosiła tylko po to, żeby bronić słusznej sprawy i miast napadniętych zdradziecko. Gałąź z poświęconego jej drzewa oliwnego stała się symbolem zgody między zwaśnionymi. Kapłanom zaś zalecała głosić takie prawa: „Nie wzbrosisz nikomu wody ani ognia. Nie będziesz wskazywał fałszywej drogi. Nie zostawisz niczyich zwłok bez pogrzebu. Nie zabijaj wołu ciągnącego pług.” [...]

Była to postać pełna szlachetności, siły i majestatu, tak ją widzimy w licznych, zachowanych posagach. Ptakiem poświęconym Atenie była sowa, do dziś symbol wiedzy i mądrości. [...]

Źródło: J. Parandowski, *Mitologia*, Poznań 1988, s.48-50.

1. Jaką cechę Ateny oznacza wyrażenie *niezłomny hart*? (0-1)

- A. Pewność siebie.
- B. Niespożytą energię.
- C. Niezwykłą brawurę.
- D. Nieprzejednaną dzielność.

2. Jaki był atrybut bogini wojny? (0-1)

- A. Drzewo oliwne.
- B. Sowa.
- C. Tarcza i włócznia.
- D. Wszystkie wymienione

3. Dlaczego filozofowie i uczeni widzieli w Atenie swoją patronkę? (0-1)

Uczeni -

.....

Filozofowie -

.....

4. Jak należy rozumieć prawa przekazane kapłanom przez Atenę? Zapisz je w punktach własnymi słowami. (0-2)

.....

.....

.....

.....

5. Wyjaśnij cechy Ateny, podając po jednym wyrazie bliskoznacznym. (0-2)

szlachetność – .....

siła – .....

majestat – .....

Tekst II

Ares był synem Dzeusa i Hery. Jako dziecko nie objawiał żadnych zdolności, więc oddano go na wychowanie jednemu z tytanów¹. Mistrz sam nic nie umiał i zaprawiał ucznia jedynie do ćwiczeń fizycznych. Wrobił mu silne mięśnie i wpoił przekonanie, że najpiękniejszym zajęciem jest wojna. Ares zamówił u Hefajstosa cały arsenał mieczów, tarcz i włóczni i zeszedł na ziemię. Ludzie nie znali dotychczas wojennego rzemiosła. Zabijali się w sposób nader nieumiejętny. W razie sporu brali kije lub kamienie, a ich walki odznaczały się brakiem wszelkiego ładunku. Najzacieklejsze właśnie kończyły się kilku guzami. Wojowniczymi czynił ich strach lub interes. Dopiero Ares nauczył ich bezinteresownego bohaterstwa i stali się okrutni. Sporządzili sobie broń na podobieństwo tej, którą im pokazał, i zmienili się w żołnierzy. Odtąd wojna nabrała właściwego znaczenia. Zorganizowane okrucieństwo było zajęciem pięknym, zaszczytnym i korzystnym. [...]

Źródło: J. Parandowski, *Mitologia*, Poznań 1988, s.69.

6. Czym różniło się dzieciństwo przedstawionych w tekstach I. i II. potomków Zeusa? (0-1)

.....

.....

7. Porównaj Atenę i Aresa. Podaj z tekstu dwie różnice i jedną cechę wspólną. (0-2)

Różnice:

1. ....

2. ....

Cecha wspólna: .....

---

¹ tytani – synowie Nieba i Ziemi, bóstwa przedolimpijskie (starsze).

**8. Na czym polega ironia wyrażona w ostatnim zdaniu tekstu II:
Zorganizowane okrucieństwo było zajęciem pięknym, zaszczytnym i korzystnym. (0-2)**

.....

.....

9. Uzasadnij, że oba teksty należą do mitów. (0-1)

.....

.....

10. Dokończ zdanie - wybierz właściwą odpowiedź. (0-1)

Mitologia to zbiór wszystkich mitów	A.	jednego ludu.
	B.	Greków i Rzymian.

Tekst III

Rękawiczka Powiastka (z Szyllera)

Chcąc być widzem dzikich bojów,
Już u zwierzyńca podwojów
Król zasiada.
Przy nim książęta i panowie Rada,
A gdzie wzniosły krążył ganek,
Rycerze obok kochanek.

Król skinął palcem, zaczęto igrzysko,
Spadły wrzeczadze; ogromne lwisko
Zwolna się toczy,
Podnosi czoło,
Milczkiem obraca oczy
Wokoło,
I ziewy rozdarł straszliwie,
I kudły zatrząś na grzywie,
I wyciągnął cielska brzemię,
I obalił się na ziemię.[...]

Król skinął znowu,
Znowu podwój otwarty,
I z jednego zachowu
Dwa wyskakują lamparty.
Łakoma boju, para zajadła
Już tygrysa opadła,
Już się tygrys z nimi drapie,

Już obudwu trzyma w łapie;
Wtem lew podniósł łeb do góry,
Zagrzmiał - i znowu cisze -
A dzicz z krwawymi pazury
Obiega... za mordem dysze.
Dysząc na stronie przylega.

Wtem leci rękawiczka z krużganków pałacu,
Z rączek nadobnej Marty,
Pada między tygrysa i między lamparty,
Na środek placu. [...]

Źródło: Adam Mickiewicz, *Wybór pism*, Warszawa 1951, s.33.

11. Opisz w 3-4 zdaniach zakończenie powyższej powiastki Adama Mickiewicza. (0-3)

.....

.....

.....

.....

12. Nastrój grozy budują w utworze (0-1)

- A. zdarzenia.
- B. wyrazy zgrubiałe.
- C. bohaterowie zwierzęcy.
- D. zachowania bohaterki i jej kochanka.
- E. wszystkie wymienione elementy.

13. Podaj trzy znamiona kultury średniowiecza wykorzystane przez Adama Mickiewicza w *Rękawicze*. (0-1)

.....

.....

14. Wybierz właściwą odpowiedź i sformułuj uzasadnienie. (0-3)

A. W utworze *Rękawiczka* został złamany schemat romansu rycerskiego w zakresie

1. czasu akcji.	3. kreacji bohaterów.
2. miejsca akcji.	4. puenty.

B. Wyjaśnij, na czym polega odstępstwo od schematu fabularnego romansu rycerskiego:

.....

.....

15. W powiastce *Rękawiczka* jako sposób przedstawiania rzeczywistości dominuje (0-1)

- A. realizm.
- B. alegoria.
- C. fantastyka.
- D. żadna z odpowiedzi nie jest poprawna.

16. Dokończ zdania. Wybierz poprawną odpowiedź A., B. lub C. oraz właściwe uzasadnienie. (0-2)

Powiastka to utwór	A.	epicki.	Świadczy o tym	1.	forma wierszowana, podmiot liryczny, regularny rym i epitety.
	B.	liryczny.		2.	występowanie narratora, fabuła, określony czas i miejsce zdarzeń.
	C.	synkretyczny.		3.	połączenie cech liryki, epiki i dramatu.

Tekst IV

Teatrzyk Zielona Gęś – miniatury dramatyczne Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, w których obecny jest groteskowy dowcip oraz absurdalne poczucie humoru. Utwory wchodzące w skład później zebranego tomiku stylizowane były na scenariusze scenek rodzajowych i bazowały na pojęciu gagu².

„Teatrzyk Zielona Gęś” miał swoją premierę w 1946 roku. Każdego tygodnia scenki z „Zielonej Gęsi” publikowane były na ostatniej stronie „Przekroju”. „Najmniejszy teatrzyk świata” zdobył wielką popularność i uznanie. Konstanty Ildefons Gałczyński w swoim „Teatrzyku” stworzył postacie barwne, odzwierciedlające cechy Polaków, groteskowe i śmieszne w swoich działaniach. [...] Ważną rolę odgrywa „Chór Polaków” – są to głosy przeciwników „Zielonej Gęsi” oraz głos „Społeczeństwa”, który reprezentuje naród polski. W swoich teatrzykach Gałczyński wybitnie przedstawił obraz Polski, wykpił przywary Polaków i ich zaniedbania. Z humorem wytknęła skłonność do idealizacji historii, przesadną dumę i wiarę w tradycję, a przede wszystkim potępił ludzką głupotę. W swoich teatrzykach poeta posługiwał się również postaciami z literatury czy historii, z humorem zmieniając bieg wydarzeń i podważając to, co dotychczas niepodważalne. Czytamy więc o Hamlecie idiocie, Ewie, która nie dała jabłka Adamowi w raju, Locie, który rozpuścił swoją żonę z soli. Mimo że „Teatrzyk Zielona Gęś” to krzywe zwierciadło rzeczywistości, to miał motywować Polaków do działania i odbudowy kraju, kształtować u czytelników dobre postawy, co robi do dziś. „Zielona Gęś” liczy ponad 160 utworów i ukazywała się do roku 1950.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Teatrzyk_Zielona_Geś

² gag - żart, dowcip sytuacyjny; zaskakujący chwyt komediowy stosowany w filmie, rzadziej w teatrze

17. Na podstawie tekstu oceń, czy podane zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe. (0-2)

1.	Miniatura dramatyczna to najprawdopodobniej maksymalnie zwięzły utwór sceniczny.	P	F
2.	Przymiotniki <i>groteskowy</i> i <i>absurdalny</i> to wyrazy bliskoznaczne.	P	F
3.	Jedno z pism stworzyło dla „Zielonej Gęsi” stałą rubrykę, w której regularnie zamieszczało jej sztuki.	P	F
4.	„Chór Polaków” i głos „Społeczeństwa” pełnią w Teatryku „Zielona Gęś” funkcję podobną do chóru w dramacie antycznym.	P	F
5.	Scenka rodzajowa pokazuje bohaterów podczas wykonywania zwykłych czynności związanych z codziennym życiem.	P	F
6.	Bohaterowie „Zielonej Gęsi” to zawsze współcześni Polacy.	P	F
7.	Teatryk „Zielona Gęś” idealizował historię Polaków, ich dumę i przywiązanie do tradycji, a potępiał ludzką głupotę.	P	F
8.	Frazeologizm „krzywe zwierciadło” można zastąpić wyrażeniem „świat na opak”.	P	F
9.	Z opisu wynika, że „najmniejszy teatr świata” znali przede wszystkim czytelnicy „Przekroju”.	P	F
10.	Teatryk „Zielona Gęś” z założenia pełnił funkcje moralizatorskie i dydaktyczne.	P	F

Tekst V

Teatryk Zielona Gęś ma zaszczyt przedstawić

"Trzynasty największy wyczyn Herkulesa"

HERKULES

Pozwolicie, obywatelstwo, że się przedstawię: Jestem Herkules, syn Jowisza i Alkmeny, znany sportowiec. Moje wyczyny? Proszę bardzo! Liczcie! Dwanaście:

- 1) położyłem lwa nemejskiego;
- 2) także hydrę lernejską;
- 3) także dzika erymantejskiego;
- 4) ścigałem się z kózką, co miała złote różki i miedziane nóżki;
- 5) zrobiłem porządek z ptakami stymfalijskimi;
- 6) pobiłem pewnego byka na Krecie;
- 7) także Diomeda, króla Tracji, który podkarmił swoje konie ludzkim mięsem;
- 8) ditto³ spuściłem manto Amazonkom, tym mitologicznym kociakom;
- 9) oczyściłem stajnię Augiasza, skierowując na tę stajnię moim ramieniem rzekę Alfejos;
- 10) zrobiłem na szaro niejakiego Geriona;
- 11) otrząsnąłem złote jabłka w ogrodzie Hesperyd

³ ditto - znak powtórzenia w druku

oraz

12) wyzwoliłem Tezeusza, co było, moi drodzy, najtrudniejsze. Ale to wszystko mi, proszę was, nie wystarcza.

To nic nie jest. Ja chcę, obywatele, pobić własne rekordy. Absolutnie. Tylko czego by tu takiego dokonać? O, natchnij mnie, Apollinie, i ty, Dianio Awentyńska! Bo chcę coś takiego zrobić, coś takiego, żebym istotnie zasłużył sobie na sławę u potomnych.

(zamyśla się)

Eureka! Mam!!!!

(chwyta w Warszawie za słuchawkę telefoniczną i uzyskuje połączenie w godzinach porannych).

K u r t y n a

1949

Konstanty Ildefons Gałczyński, *Zielona Gęś. Najmniejszy teatr świata*, Warszawa 2015, s.381-382.

18. Do kogo bohater scenki adresuje swoją wypowiedź? (0-1)

.....

19. Jakie są motywy postępowania Herkulesa? (0-1)

.....

.....

20. Wyjaśnij, na czym polega związek mitu o Heraklesie z użytą przez K. I. Gałczyńskiego sytuacją z czasów współczesnych? (0-2)

.....

.....

21. W jaki sposób autor osiąga w scenie z Herkulesem efekt humorystyczny? Wymień dwa zastosowane przez Gałczyńskiego zabiegi literackie. (0-2)

1.

.....

2.

.....

22. Podaj neutralne emocjonalnie znaczenia użytych w tekście zwrotów z języka potocznego. (0-2)

spuściłem manto – .....

zrobiłem na szaro – .....

Tekst VI

Zbigniew Herbert Stary Prometeusz

Pisze pamiętniki. Próbuje w nich wyjaśnić miejsce bohatera w systemie konieczności⁴, pogodzić sprzeczne ze sobą pojęcie bytu i losu⁵.

Ogień buzuje wesoło na kominku, w kuchni krząta się żona – egzaltowana dziewczyna, która nie mogła urodzić mu syna, ale pociesza się, że i tak przejdzie do historii. Przygotowanie do kolacji, na którą ma przyjść miejscowy proboszcz i aptekarz, najbliższy teraz przyjaciel Prometeusza.

Ogień buzuje na kominku. Na ścianie wypchany orzeł i list dziękczynny tyrana Kaukazu, któremu dzięki wynalazkowi Prometeusza udało się spalić zbuntowane miasto.

Prometeusz śmieje się cicho. Jest to teraz jedyny sposób wyrażenia niezgody na świat.

Źródło: Zbigniew Herbert, *Wiersze zebrane*, opracowanie edytorskie R. Krynicki, Kraków 2008, s.414.

23. Dlaczego mitologiczny Prometeusz cieszył się zasłużoną sławą wśród ludzi? (0-1)

.....

24. Uzupełnij zdanie, podając cechę bohatera. (0-1)

Imię bohatera „Prometeusz” można przetłumaczyć z greki jako ‘wprzód myślący’, oznacza to, że tytan był .....

25. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych. Zaznacz X w wybranych miejscach. (0-2)

Postawa Prometeusza jest w mitologii symbolem	A.	egoizmu.	
	B.	altruizmu.	
	C.	buntu przeciw bogom.	
	D.	dumy z posiadanej nad ludźmi władzy.	
	E.	cierpienia dla dobra ludzkości.	

26. Na podstawie lektury utworu Z. Herberta wyjaśnij znaczenie pojęcia: *reinterpretacja mitu*. Weź pod uwagę również następującą informację słownikową: **formant re-** oznacza ponowne wykonywanie czynności, zwykle w przeciwnym kierunku. (0-2)

reinterpretacja mitu - .....

.....

⁴ system konieczności – starożytni Grecy wierzyli w przeznaczenie (symbolizowane przez Mojrę czyli Los), któremu podlegali i ludzie, i bogowie; a ponieważ nie mogli go uniknąć, stąd pojęcie „konieczności”.

⁵ pojęcie bytu i losu – zagadnienie życia i przeznaczenia.

27. Uzasadnij, że „stary Prometeusz”, to bohater pozbawiony patosu. Podaj trzy przykłady z tekstu. (0-2)

.....

.....

.....

28. Skomentuj podane niżej cytaty – jakie dwie funkcje przypisano w tekście *ogniowi*? Wpisz odpowiedzi w ramkę, a następnie wyjaśnij, czemu służy zastosowany kontrast? (0-3)

Cytat	Funkcja „ognia”
<i>Ogień buzuje wesoło na kominku</i>	
<i>... udało się spalić zbuntowane miasto</i>	

Funkcja kontrastu: .....

.....

29. O czym świadczy wypchany orzeł wiszący na ścianie i dziękczynny list tyrana Kaukazu? Na podstawie tych dwóch przesłanek sformułuj wniosek, jak Z. Herbert ocenia osiągnięcia Prometeusza. (0-2)

.....

.....

.....

30. Wyjaśnij puentę tekstu Z. Herberta. (0-2)

Prometeusz śmieje się cicho. Jest to teraz jedyny sposób wyrażenia niezgody na świat.

.....

.....

.....